

I-a Jaro - N° 12

Novembro 1942

EL LA HISTORIO DE LA URBO BRUGGE (skribita de nia prezidanto F. ROOSE okaze de la E°-kongreso 1938 en la urbo)

Dum la kvina jarcento la maro subakvigis grandan parton de la marbordo. Ĝi envenis la teritorion je distanco de proksimume 12 Klm. La akvosuperfluo tamen estis iom pli mallarĝa en la sudo de nia lando kaj pli larĝa en la norda parto. Hodiaŭ restas ankoraŭ tri restaĵoj de la tiutempa subakvigo: 1) La "Moeren" sur la landlimo de Flandrujo kaj Franca Flandrujo; 2) La enmariĝo de la rivero Izero; 3) La "Swin" en het Zoute.

Dum la jarcentoj kiuj sekvis al la kvina, la maro pli kaj pli retiriĝis ĝis la loko kie ĝi nuntempe estas. Sur tiu spaco da tereno ekstis multegaj marĉoj, kotterenoj el kiuj la akvo ĉiam pli kaj pli foriris. Tiu regiono estis la nunaj polderoj. Ĝi estis tre fruktodona kaj jam baldaŭ homoj venis por tie restadi. En la naŭa jarcento postrestis nur grandaj larĝaj riveroj. Unu de tiuj riveroj estis la "Swin" aŭ "Sinkfal" kiu laŭ tre larĝa enkontinentiĝejo venis de el la nordo suden ĝis la loko kie nun estas Damme kaj kiu tie verŝis sin en alia rivero la "Reie" aŭ "Roja" kiu estis la sekvaĵo de la "Swin". Mi rimarku jam nun ke ankaŭ el tiuj riveroj la akvo malrapide retiriĝis paralele kun la retiriĝo de la maro. Estas en tiu regiono iomete sude de la "Swin" ke ekestis la urbo Brugge.

Estas malmultaj mezepokaj urboj kiuj iĝis tiel famaj kaj kies originino tamen restas tiel malklara kaj nekonata. Unu de la kaŭzoj estas ke en la komenco Brugge ne havis filion de tiuj institutoj kiuj, sole, antaŭ la deka jarcento, konservis dokumentojn: la monaĥejoj. Gent havis tiujn. Ĉu la komenco de Brugge estas klarigebla per grupo da personoj kiuj pro fruktodoneco de la tereno elektis restadpunkton? Ne, ĉar tiam Brugge estus restinta malgranda komunumo kiel la aliaj en la polderoj. La fakto ke Brugge iĝis monurbo postulas alian klarigon. La nuntempaj historiistoj ĝenerale akceptas ke du kondiĉoj estis nepre necesaj al mezepoka urbo por iĝi granda urbo: 1) Fortikaĵo aŭ defendilo; 2) Trafikvojo laŭ kontinento aŭ laŭ akvo. Brugge posedis tiujn du kondiĉojn: a) la burgo; b) la rivero Swin al la maro.

Ĉirkaŭ kiu tempo aperis Brugge? Pri tio estas preskaŭ nur supozoj kaj ne estas nepridubeblaj faktoj. De kiu tempo datumas la unua aŭ plej frua mencio de Brugge? De el la fino de la naŭa jarcento. Dum Oktobro 1358 oni trovis en Assebroek, komunumo sude de Brugge, nun jam urbeto, 139 bruĝajn monerojn kiuj datumas el la fino de la naŭa aŭ la komenco de la deka jarcento. Do en tiu tempo Brugge jam havis reĝan monfabrikejon. Tio montras ke Brugge estis jam urbo de certa graveco. A Ankaŭ por la fino de la naŭa jarcento estas unu mencio pri Brugge en la analogoj de Sankta Vedasto (jaro 892) kiu evidentiĝas ke en Brugge estis fortikaĵo. Ĉio kion ni nun skribas pri Brugge antaŭ tiu tempo estas nur supozoj kvankam ni emas akcepti unu de ili.

Unue ni forĵetu por ĉiam la ofte bele eltrovitajn rakontojn de la 16 - 17 kaj 18 jarcentoj historiistoj pri la antikvega ekesto de Brugge kaj ĝiaj preĝejoj.

Do en la naŭa jarcento Brugge havis trafikvojon, la "Swin", ala maro kaj plej laste en 892 ĝi havis ankaŭ fortikaĵon. La plej verŝajna supozo estas tiu de profesoro Rudolf Hapke. Li rilatigas ĝin kun la invadoj de la Nordmanoj ĉirkaŭ la duono de la naŭa jarcento. Jam sub la regado de Karlo la Granda (mortis en 815) la Nordmanoj invadis tiel ke oni devis ŝirmi nian marbordon. Oudenburg ŝajnis esti la centro de tiuj gardistaroj. Sed pro la daŭra foriĝo de la akvo kaj de la maro la stato de la tereno aliĝis. Kaj estas verŝajne ke la invadejo post iom da tempo ne plu estis proksima de la centro de la gardistaroj, sed sur alia loko kaj laŭ alia vojo. Per la laboro de la naturo estis nun tre larĝa rivero, kiu de la maro profunde eniris la kontinenton: la "Swin". Tiu vojon sekvis la Nordmanoj kaj elŝipiĝis je la plej taŭga loko. Tiu plej taŭga loko estis Brugge. Vi sciu ke la nomo de nia urbo Brugge ne devenas de la vorto "brug" (ponto) kiel oni longtempe opiniis, (Unu argumento kontraŭ tio estas ke en la latinaj dokumentoj pri nia urbo la latina traduko estus: pons, ponte aŭ pontem kaj ne bruggas, brucia) sed de la norda vorto "Brygja" kiu signifas ankoraŭ nun: elŝipiĝejo, (daŭrigota - F. ROOSE)

DIE TRIBUUN : - Skribtalentoj de niaj genembroj:

KUN KONTROLISTOJ SUR LA VOJO (rakontoj vere veraj)

I.

Kontrolisto A.R. estis en ebleco aĉeti iom da fagoj en la urbeto E. "Met hartelicht en met de beurse zwaar" li iras rapide al la stacidomo. Lia paperujo estis bele ronda. Ronda kiel perfekta cirklo. Sed dum la lastaj tagoj transiris en la regiono dum mateno kaj posttagaĵo adjunkt-inspektoro P. kiu vas kontroli la kontrolistojn. Jen denove la fatalo de l'sorto. Je turnigo de strato subite kontrolisto A.R. staris vizaĝo al vizaĝo de l'inspektoro. Li ne estis eble al tiuj kiuj tuj rigardas al la ronda paperujo. Li do sincere emfazis: "Kion fari se mi absolute nenion povas trovi da legomoj en mia urbo kaj la adjunkt-inspektoro komplezema - sed tamen estis malprudentaĵo de li ne komprenable, mi ankaŭ jam faris....kaj terpomojn ankaŭ....".

II.

Antaŭ iom da tempo unu loĝanto de la vilaĝo E., lia nomo estas P., kuraĝis, sub la aplaudado de multaj samvilaĝanoj, bati tri kontrolistojn. La afero iĝis serioza kaj la "altaj sinjoroj" decidis severe sankcii. Ĝenerala kaj kompleta igito en la dirita vilaĝo E. estis efektivigata de preskaŭ la tuta asocio de kontrolistoj de la provinco. Post multkolora kaj fruktdona mateno la granda komitato de la kontrolistoj eniris kafejon por manĝi kaj mendis grandan kvanton da trinkaĵoj. Tiel ke la kafejestro faris tiun tagon tre belan aferon. Li neniu sciis ke intertempe la luktamatoro P. estis transloĝinta kaj ke li nun estis nun la estro de la kafejo kiun la venĝemaj kontrolistoj plenplenigis. Li denove ironio de l'sorto!

III.

Tri kaŝkomercistoj renkontis tri kontrolistojn en L. Ĉar la tri kontrolistoj ankstis ne tre fortaj la aliaj decidis riski interbatadon. Sed unu de la kontrolistoj kies nomo estas G. redonis tre multajn kaj tre dolorigajn pugnotatojn tiel ke lia kontraŭulo baldaŭ laciĝis kaj volis ĉasi. Sed unu fojon senmencinte, kontrolisto G. ne emis rapide halti. Li do daŭrigis. La alia opiniis pli bona forkuri. Li tion faris. Sed G. postkuris. La alia kuris, kuregis kuregis sed ~~kk~~ havis ĉiam ĵus post si la nomatan G. kiu ŝajne absolute ne laciĝis. Fine la kaŝkomercisto ne plu povis elteni kaj lasis sin fali ĉe l'rando de l'vojo. Tiam G. ankoraŭ donis tri fortajn botojn kaj forlasis lin. Poste ni aŭdis ke G. kvankam ne imponstatura estas ne nur kontrolisto sed ankaŭ profesia luktisto kaj vetkuristo!!

(R.A.N.D.I.)

88888888888888
8888888
88888

HET BOEK VAN DE GESCHIEDENIS - (Iste vervolg)

De geschiedenis noteert byns alleen maar de vergissingen en misdaden. Inderdaad al het goede, dat ook gebeurd is, wordt op weinige uitzonderingen na - en dan nog maar op enkele lynen, in een kort algemeen overzicht - niet neergeschreven. Het is immers normaal, het hoort zoo. En hetgeen normaal is is niets buitengewoons en het is de moeite niet waard het op te teekenen. Precies zooals men aan niets denkt als men volkomen gezond is. Het is maar als men ziek is dat men alles angstvallig nadergaat.

X X Y

Het is reeds tamelyk erg wanneer men in het boek der geschiedenis neergeschreven vindt al die wandaden van zoo ontelbaar veel koningen en keizers en groven en prinszen. Maar men kan er zich van afmaken door te gelooven dat het altyd een slecht volkje geweest is en dat het niet meer was dan een uitwas van het menschdom. Veel erger wordt het als men al de fouten vernemmt van de massen van de volken. Hoe zy plunderden, hoe zy roofden, hoe zy kaptten, schynbaar zonder het minste gewetensbezwaar. Men voelt dat men als iets van ons. Onwillekeurig komt dan de gedachte op: "Waren de menschen dan zöo slecht?" "Waren onze voorouders maar dat!" "Het ergst is het echter wanneer voor onze oogen komen al die leelykheden van al die geestelyken. Zy die het tegenovergestelde predikten en theoretisch verkondigden. Al hun afdwalen van de goede weg der deugd. Hoe hoog in rang des te slechter veel al. Dat drukt ons zeer te neer. Omdat wy dat van hen het allerminst verwacht hadden. Omdat zy "in moralibus" onze leiders zyn behoorden te zyn. Omdat wy in een zekerzen zyn steunen op hen, en dat dus, als z vallen, onze steun wegvalt. Men weerklaagt onwillekeurig: als dat met het groen hout geschiedt, wat dan met het dorre? Dat is het meest onverkwikkelyke in het boek der geschiedenis.

8888888888888888888888888888

Solvado de la tasko el la oktobra numero: (tradukekzercado pri la precipicio en Esperanto.)

I. Ankau Iwan troviĝis (estis) inter la revoluciularo. 2. La pilko rulis sub la ŝrankon. 3. Kaj nu: trinku ni je la sano de nia prezidanto! 4. Tie-ĉi oni faras modelon laŭ mezuro. 5. Li loĝas laŭlonge de la ŝoseo al Tornout n° 17. 6. Estas pro via diro ke mi ĝin faris. 7. Miaopinie li pli bone unue sin enordigus kun sia superulo. 8. Profesoro en la universitato; instruisto en la normallernejo. 9. Li pretendis pri mi ke mi malкураĝe agis. 10. Mi pensas pri vi. 11. Mi certigas vin per honorparolo ke ĉiuj viaj ordonoj precize estis plenumataj. 12. Je okazo (okaze) vi venu foje al ni hejme. 13. Per gvidado de tiaspoca iu, la laboro rapidegas (rapide progresas).

(solvoj ensendis: Samgrupanoj E. De Baets kaj Iserentant R.)

B/ Angulo de la serĉemuloj.

Ekde la venonta monato - la longaj vintraĵ vesperoj rekomencas kaj ĉiuj (escepte tiam emas sin okupi pri serioza, interesa kaj utila tempforpaso - la estraro monate reaperigos la iam tre ŝatatan rubrikon de la krucvortenigmoj kaj aliaj diversspecaj serĉaĵoj. Kiel kutime denove premioj estos disdonitaj al la gegaĵnontoj. La prizorganto de la rubriko jam nun promesas tutspecialan enignon por la venonta - t.e. de la decembra - numero kaj tio okaze de la aperigo de nia unua numero de la dua jarkolekto.

Ĉiuj aferoj pri tiu rubriko oni sendu kiel antaŭe al la sekretario de la grupo: ISERENTANT R., Ste Klaradreef n° 9 bis, Brugge.

888888888=====888888888

LITERATURA ANGULO: A/ prozo - (daŭrigo de nia tradukado de "Symforosa")

....La sonoriloj de Romo revenis. Ili kantas kaj ĝojkrias super la urbo kaj tintilas en ĝojo super la hela beginejo.

La fortega vento firmprenas la sonojn, ĵetas ilin supren, disskuas ilin, faligas, relevprenas kaj romblovas kontraŭ la rapidantaj nuboj, la kamentuboj kaj la branĉoj de la grumblantaj arboj.

Morgaŭ estos Pasko: tiam la ĉielo estos remalfermita kaj nia bona Dio Jezuo Kristo ree estos en la preĝejoj kaj inter la homoj. Tiam oni muzikfaros per granda orgenludado kaj miksitaĵ beginvoĉoj.

Tio estas bela tago por kristana koro. Ĝi purigas vin de pekoj, faras vin sen kulpo kiel suĉsafido kaj kiel spegulo tiel brilanta. Oni relegie juniĝis, kun freŝa sango; la animo lavis sin, novvestiĝas kaj denove trankvile promenas en odoro de pieco kaj Difavoro kvazaŭ nenian iu malbono revenos.

Kaj morgaŭ la teleroj estos ŝargitaĵ de viando kaj dikaj ovosaucoj, ĉar la stomakoj estas malplenaj pro la longa fasto.

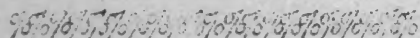
Kaj Pasko malfermas ka pardonon por la belaj tagoj kaj oni denove povas promeni tra la kampo kaj tranĉi kuniklo-nutraĵo kaj cikorio laŭlonge de la Netheriverbordo.

La grundo leviĝas pro la sub ĝi kovanta vivo. La printempo ŝvebas en la aĉero, ligno havas novan odoron, burĝonoj surŝpruciĝis la arbaraĵojn per purpuraj kolornuancoj.

(daŭrigota)

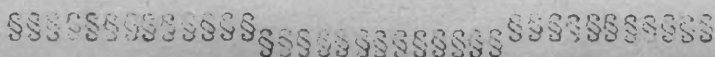
B/ Poezio.

Pro manko da loko en la hodiaŭa numero ni bedaŭrinde ne kapablas kiel kutime aperigi poemon originalan aŭ tradukitan de konata aŭtoro. Ni tamen firmo promesas daŭrigi la bonan kutimon ekde la venonta numero.

KIEL ONI ĜIN ESPRIMAS EN ESPERANTO ?

- Longe ĉerpas la kruĉo, ĝis fine ĝi rompiĝas (De kruik gaat zoo lang te water tot ze breekt).
- Ofte de kaŭzo senenhava venas efiko plej grava (Kleine oorzaken hebben som groote gevolgen).
- Pli bone estas enviigi ol kompatiĝi (Beter benyd dan beklaagd).
- Ankoraŭ la ezoko ne estas sur la hoko (Het hangt nog in de lucht).
- Siriĝis la fadeno sur la bobeno (Er is een kink in de kabel gekomen).
- Fadeno iras kien kudrilo ĝin tiras (Men moet gehoorzamen of men wil of niet).
- Trafi el la fajro sub flamon (Van den regen in den drop komen).
- Inter diro kaj faro estas maro (Beloven en doen is twee).
- Bona vino al la fino (Lest Best).
- For de l'okuloj, for de l'koro (uit het oog, uit het hart).
- Granda frakaso en malgranda glaso (Een storm in een glas water).
- Por malfrua gaste restas nur osto (Hy vindt den hond in de pot).

BIJVOEGDE STATUTEN VOOR DE BIJENKOMSTEN. - Algemeene opmerking.

Men heeft wel eens gezegd dat wetten een bewys zyn voor de verdorvenheid van de maatschappy voor dewelke die wetten bestaan. Men zou uit de hier volgende quasi wetspunten kunnen een besluit trekken omtrent de verdorvenheid van onze groep. De zaak zit echter zoo ineen: alle groepen hebben noch aan die kwesties van overeenkomst. In alle groepen wordt daarentegen wel eens of meermaals gezondigd. By zeer velen nochtans wordt daartegen niet gereageerd en de groep gaat er aan ten onder, ('t zy in ruzie, krakeel, 't zy door een slechte geest). Wy verkiezen de schrammen te verzorgen en ze niet tot wonden te laten veretteren. In dit stadium kan het nog gedaan worden met alle zachtheid, zonder pyn; en er zullen geen lidteekens nablyven. Het blijft nochtans waar dat vele van die punten niet zouden moeten gezegd worden als ieder zich in acht nam; als ieder zich wilde opwerken tot een tactvol persoon, wat moet gedaan worden volgens de "Interna Ideo" van Esperanto.

DE GROEPSAVONDEN: A) Werkavonden. -

1) Een lid dat binnenkomt als de vergadering reeds bezig is, gaat rechtstreeks plaats nemen zonder eerst om de beurt de leden te groeten. Dat kan gedaan worden gedurende de rust. Het ieder afzonderlyk groeten stoort de vergadering.

2) Terwyl iemand het woord voert, een uiteenzetting geeft, een punt belicht enz., is het de anderen niet toegelaten, omdat dit hoogst oneerbiedig is en men daardoor schynt te verstaan te geven dat men zich niet interesseert aan hetgeen de woordvoerder zegt.

3) Nota op 2°: dit punt moet men naar den geest opvatten en niet naar den letter. Het kan wel eens gebeuren dat men direkt iets te zeggen heeft aan een naastzittende. Zelfs een komische opmerking is niet laakbaar. Wat moet vermeden worden is het blyven spreken en nog meer dat verschillenden aan 't spreken gaan (zoodat de eigenlyke woordvoerder soms zyn stem moet verheffen om aan het andere eind van het nochtans niet groot zaaltje te kunnen verstaan worden). Die tact heeft voelt zoo iets aan.

4) By de behandeling van een of ander punt van het dagorder, is het verboden dat een of meerdere leden zich met iets anders bezig houden.

5) Alle punten van het dagorder moeten ordelyk en geheel afgehandeld worden voor dat met een ander punt begonnen wordt.

6) Personen mogen uitgenoodigd worden om met de groep-in-werking kennis te maken. Eenzelfde persoon zal nochtans niet te dikwyls kunnen toegelaten worden totdat deze persoon, door de kennis van de taal kan deelnemen als lid aan de werkzaamheden.

7) Het is aan te raden dat de voorzitter op de hoogte gehouden worde van de uitnoodiging en dat de uitgenoodigde aan hem en aan den secretaris voorgesteld worde.

8) Tot aan de pauze is het de leden geboden uitsluitend Esperanto te spreken.

B) De gezellige avond en de uitstap.

1) Vermyd de klikjesgeest, favoritisme, afzonderlykheid, enz... Dat ieder met ieder even vriendelyk omga en evenveel.

2) Nota op 1°: Ook dit is naar den geest op te vatten en niet naar den letter. De voorzitter of een ander lid van het Bestuur zal nu niet beginnen spionneeren. Door omstandigheden kan men er toe gedwongen worden eens veel meer met een bepaald persoon dan met de anderen bezig geweest te zyn.

3) Ook hier mogen personen uitgenoodigd worden en er is geen beperking. Degene die uitnoodigt zal er nochtans op letten wie hy uitnoodigt en zal de genoodigde eerst attent maken op de gedragsregels die hier in voege zyn.

4) Op uitstap is er iemand die leiding uitoefent, evenals op alle andere byeenkomsten. Hem of haar komt gezag toe. Eenige inbreuk daarop zal de voorzitter beschouwen als aan hem aangedaan en als tegen de groep gericht.

5) Op uitstap x blyve men in groep. Voorstellen kunnen gedaan worden, de leider beslist. Uitzonderingsgevallen worden den leider voorgelegd en toelatingen hem of haar gevraagd.

6) Gebeurt er iets wat sommigen tegen den geest en de goede orde v.d. groep schynt, dan is het best de voorzitter te verwittigen en alle verantwoordelykheid aan hem over te laten.

7) De leden moeten met voorzichtigheid het materiaal behandelen. Alle buitensporigheden moeten vermeden worden.

Brugge, Oogstmaand 1941

Het Bestuur.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX